

**Technická univerzita Liberec
KKV v Prostějově**

Seminární práce z dějin oděvní kultury

Téma: *Počátky české návrhářské tvorby, módní salony*

Zuzana Greplová

**BS TŘOV - 2. ročník
ak. rok 2003/2004**

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI UNIVERZITNÍ KNIHOVNA	
Přir. č.	2130556
Signat.	B 15007
Kč	

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

3146180953

Počátky české módy, módní salony

Novodobá struktura módní tvorby v Čechách se vytvářela v průběhu 19. století. Postupem času vznikaly módní závody pro pánskou a dámskou zakázkovou výrobu, které se již po polovině století dokázaly prosadit i v mezinárodní konkurenci. Kolem roku 1880 začaly své výrobky opatřovat firemními etiketami. Současně se rozvíjela výroba konfekční, soustředěná především v moravském Prostějově. Po stránce stylové se české krejčovské firmy orientovaly na módu sídelního města Vídně. Po celou dobu trvání monarchie existovala čilá migrace krejčí a švadlen mezi Vídní a Čechami.

Po roce 1918 se situace zásadně mění. Rakousko-uherská monarchie se rozpadla a politická i kulturní orientace nového státu směřuje výrazně k Francii. Móda, která měla odedávna své centrum v Paříži, se stává jednou z oblastí, kde se obrat k Francii projevil nejvýrazněji. Slovo "Francie", "francouzský" nebo "Paříž" se stalo v módě zárukou kvality a elegance. V názvech našich salonů se objevují francouzská jména (Maison Chic, Madeleine, Maison Louvre), francouzská označení mají i modely předváděné na módních přehlídkách. Majitelé a návrháři velkých módních závodů ročně do Paříže na módní přehlídky a pařížské školení znamenají pro krejčí nejvyšší stupeň kvalifikace.

Jaký byl obraz české módy, vytvořený v tak těsné souvislosti s módou francouzskou? Nejčastěji používaným pojmem v módních referátech byla "elegance". Snaha o eleganci vyplývala ze stylu světové módy. Česká móda se musela přizpůsobovat hospodářským poměrům, které se sice po první světové válce stabilizovaly, ale zakrátko byly znovu zkomplikovány velkou hospodářskou krizí 30. let. Nedostatek finančních prostředků nahrazovaly české ženy nápaditostí, vlastní pílí a zručností.

V meziválečném období jim móda vycházela vstříc oblibou kompletů a kombinací tkanin, které přímo vybízely k tvůrčímu a praktickému přístupu k módě. Jejich vytváření bylo usnadněno vydáváním stříhových příloh a samostatných stříhů, zasílaných na objednávku podle výběru v časopisech.

Kdo vytvářel českou módu? Rozmach krejčovské produkce dokládá přibližná statistika z pražských adresářů: zatímco v roce 1910 pracovalo v Praze kolem 2980 krejčí a švadlen a 147 výrobců nebo obchodníků s konfekcí, v roce 1924 je zde uvedeno přibližně 3640 krejčí a švadlen a asi 210 výrobců a obchodníků s konfekcí. Módní tvorbě sloužil rozvinutý textilní průmysl, poskytující kvalitní látky pro masovou potřebu, i tuzemská výroba knoflíků, spinadel, skleněných korálků na vyšívání, bižuterie a krejčovských příprav.

Mezi nejluxusnější závody dámského odívání patřily modelové a zakázkové domy Hany Podolské a Oldřicha Rosenbauma, následované módními závody Arnošky Roubíčkové, Elisy Ecksteinové, Anny Masákové, Františka Kotalíka, od roku 1938 závodem Hedy Vlkové a řadou dalších. V zakázkovém krejčovství pro pány vedly firmy František Bárta, Kníže, Raimund Konečný, pro pány i pro dámy šil František Matějovský, Vilém Kolář a další. Módní tvorba dosáhla mimořádné kvality a rozvoje i v Brně.

S dobrou informovaností o módních tendencích, vkusným a nápaditým řešením střihu i s dokonalým krejčovským zpracováním se setkáváme u celé řady módních závodů. Mezi nejznámější a nejstarší novodobé módní závody v Praze patří salon Arnošky Roubíčkové. Proslavila se tím, že byla mezi prvními, kteří se po válce vydali do Paříže. V roce 1925 zřídila "módní jeviště" velký sál uprostřed s jevištěm z ušlechtilého dřeva a se stolky pro obecnost.

Módní závod Rosenbaum se vyvinul v roce 1907 jako závod pro dámy, který se zaměřoval hlavně na šaty a jeho majitelem byl Oldřich Rosenbaum. Brzy se ze zcela průměrného konfekčního závodu stal jeden z nejvyhledávanějších a nejluxusnějších módních závodů v Čechách, jehož zákaznicemi byly ženy českých, německých a židovských podnikatelů z

celých Čech, herečky, manželky diplomatů, ale i řada cizinek, přijíždějících za Rosenbaumem z celé Evropy. Závod byl organizován zcela podle vzoru francouzských salonů.

Nejvýznamnějším konkurentem firmy Rosenbaum byl modelový dům Hany Podolské. Ta začínala v malé dílně s jednou švadlenou, ale už v roce 1915 měla salon v pražské Lucerně. Hana Podolská, první dáma české módy, dobře věděla, jak propagovat svou firmu. Přes konkurenci řady starších a zavedených krejčovských firem se Podolské podařilo velmi brzy získat početnou klientelu mezi českými herečkami a dámami ze společnosti. Jejími zákaznicemi byly např. Olgy Scheinpflugová, Eliška Junková, Růžena Nasková i paní Hana Benešová. Podolská šila i řadu kostýmních výprav pro divadelní představení i do filmů, např. pro slavnou českou veselohru Kristián. Díky ní stále podléháme kouzlu starých filmů. Elegantní róby Adiny Mandlové, rozverně šaty Nataši Gollové, skvěle střižené kostýmky Hany Vítové, jejich klobouky a rukavičky i ty nejmenší detaily totiž tvořily to, po čem dnes marně voláme: styl. Módní dům Hany Podolské tvořil špici nejluxusnějších českých salonů. V roce 1939 získal modelový dům Hany Podolské jednu ze tří cen na mezinárodní výstavě řemesel v Berlíně. Hana Podolská byla také jednou z průkopnic nové formy prezentace módních novinek, kterou byly módní přehlídky. Už v roce 1922 uspořádala přehlídku v Haškově kabaretu. Módní přehlídky se velmi rychle vžily a začaly se pořádat pravidelně. Modelový dům Hany Podolské přežil válečná léta a v roce 1948 byl zestátněn. Pod názvem „Eva“ pokračoval v tradicích i kvalitě závodu Podolská, zanikl v roce 1991.

Svatební šaty ze závodu Rosenbaum
Elegantní Praha, říjen 1923

Ze salonu Hany Podolské
Eva 15.3.1936

Počátky českého návrhářství

Od počátku století se v západní módě všeobecně tříbí činnost módního tvůrce se spíše krejčovskou a stylovou rolí, která se tak odlišuje od činnosti a role návrháře, jemuž historicky předchází kreslíř. Oba poslední se především vyjadřují v kresbě. V kresbě vytváří kreslíř či návrhář modely kolekce, která se pak šije a předvádí na živých manekýnách. Obraz modelu a módní ilustrace kreslíře nebo návrháře se stává neoddelitelnou součástí nejen řady společenských a ženských časopisů, ale i denního tisku a dává samozřejmě podnět i ke vzniku více speciálních módních časopisů.

Počátky detailnější profilace české oděvní tvorby, módy a jejích prostředků a forem šíření spadají do období 1918-1939, v módní kresbě však přesahují až do roku 1948. Tento úsek historie české módy zvýraznil činnost a roli krejčího-tvůrce stylu, zrodil návrháře a náročnějšími měřítky pro práci módního kreslíře pracujícího pro tisk připravil půdu i módní ilustraci.

Návrháři v pražských zakázkových a modelových domech

Od roku 1922 do roku 1938 působí u Hany Podolské jako kreslířka a návrhářka Hedvika Vlková (1901-1986). Po absolvování Vyšší dívčí školy v Praze se Hedvika na přání matky učí švadlenou. Již v krátkém období u Elsy Ecksteinové se Hedvika kromě šití věnuje navrhování. K této činnosti je kromě touhy a talentu vyzbrojena jen od dětství trvajícím zálibou v kreslení a hodinami výtvarné výchovy z Vyšší dívčí. V roce 1931 jako akademická malířka získává stipendium do Paříže, kde stážuje v modelovém domě Jacquesa Heima jako kreslířka a po večerech navštěvuje střihačský kurs.

Kreslířská a návrhářská činnost H. Vlkové u Podolské je ve fondech pražského Uměleckoprůmyslového muzea doložena souborem kreseb tužkou kolorovaných pastelkami. Jsou to jednak torza kolekcí domu z polovice dvacátých let a několik návrhů i starších. Jsou tu, byť v menšině i zakázky pro konkrétní zákaznice. Tyto kresby mají při okraji vyznačeno jméno zákaznice a nesou též stopy po vpichu špendlíkem, neboť bylo zvykem připichovat vzorek látky. Jiný konvolut kreseb představuje modely pařížských domů Chanel, Worth, Patou aj. (jejich jména jsou poznamenána vpravo nahoře), jak je H. Vlková zachytila zřejmě po návratu z některých ze svých prvních návštěv pařížských přehlídek, tedy v první polovině dvacátých let. Jak H. Vlková často připomínala, při přehlídkách se nesmělo vůbec kreslit.

Otevřením vlastního zakázkového a modelového podniku "Heda Vlková" (1938-1949) pak tato žena sehrála v dějinách české módy významnou roli již tím, že zosobnila majitelku i návrhářku s příslušnou supervizí při provádění modelů. Mohla tak využít své školení a praxi švadleny i zkušenosti získané u Podolské. Protože vlastní přehlídky nepořádala, uchýlila se k jinak běžnému způsobu prezentace kolekce vlastních modelů souborem akvarelů formátu A4, jejichž ukázky jsou též ve vlastnictví UPM. Prakticky od počátku své dráhy až do otevření vlastního podniku kreslí Vlková návrhy také pro tisk. Přednosti publikovaných návrhů tkví v tom, že prozrazují znalost krejčovského řemesla, jsou prováděny s péčí o logiku střihu a povahu materiálu. Střihy i detaily pak svědčí o schopnosti něco samostatného a zároveň realizovatelného vymyslet. Později se ujala založení, vedení a pedagogického působení v ateliéru oděvního výtvarnictví na VŠUP. Chtěla jiným usnadnit cestu, kterou sama hledala.

Podobně jako Podolská měl i Rosenbaum rozhodující slovo pro styl domu. Slovy Niko Pauzdra (nar. 1911, zemř. v 80. letech), který zde působil jako kreslíř a návrhář mezi léty 1930-1960, byl to pan Rosenbaum, kdo, korigoval kolekci. Nicméně v podobné roli jako Vlková u Podolské, byla od 1925 do 1937 v modelovém a zakázkovém domě Rosenbaum zaměstnána Zdeňka Fuchsová-Mayerová (1903-1988). Prošla přibližně ve stejnou dobu střihačským a malířským kursem v Paříži. Obě návrhářky se znaly, několikrát společně

cestovaly do Paříže na přehlídky. Bylo však známo, že se oba domy zakázky náročných klientek často dělily neboť každý tíhnul ke své specifice. Podolská spíše ke kostýmům a pláštům, Rosenbaum měl úspěch se šaty, společenskými úbory a kožichy.

Obě návrhářky předních pražských modelových domů přispívaly také svými kresbami do časopisů. Po svých začátcích v Elegantní Praze, Agrárním večerníku a Pražance, Hedvika Vlková přispívala zejména do časopisu Eva, od jejího prvního ročníku až do roku 1938. Její kresby jsou klidné, plné elegance a ženské jemnosti, značně popisné a jsou srovnatelné s rukopisem francouzského ilustrátora Pagése.

Ve zcela odlišném rukopise - plošném, lineárním, lapidárním a vždy jednoduchém návrhu, přispívala do Evy také Zdeňka Fuchsová, její doménou se však stal časopis Vkus (1934-1944). Na rozdíl od Vlkové, která se pak věnuje své podnikatelské a pedagogické dráze, Z. Fuchsová se věnuje návrhové a ilustrační tvorbě až do konce padesátých let.

Hedvika Vlková: Jarní komplety,
Eva, 15.3.1930

Hedvika Vlková: Dámské odpolední a malé
večerní šaty. Akvarel, Paříž 1931